

Sygn. akt III AUa 834/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda
Sędziowie:	SA Krystyna Smaga (spr.) SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz
Protokolant: st. sekr. sądowy Urszula Goluch-Nikanowicz	

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2012 r. w Lublinie

sprawy E. C.

z udziałem zainteresowanego M. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 13 czerwca 2012 r. sygn. akt VII U 327/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 834/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 stycznia 2011 r, znak R- (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zobowiązał E. C. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 września 2009 r do 30 września 2009 r, od 1 marca 2010 r do 31 marca 2010 r, od 1 maja 2010 r do 31 maja 2010 r oraz od 1 lipca 2010 r do 31 sierpnia 2010 r, w kwocie 5558,43 zł z ustawowymi odsetkami w kwocie 534,52zł. Jak wskazano w decyzji, M. C. syn E. C. nie kontynuował w tych okresach nauki, dlatego brak podstaw do przyznania świadczenia.

E. C. w odwołaniu od tej decyzji podniosła, że syn od 18 sierpnia 2009 r do 31 lipca 2010 r był uczestnikiem projektu (...) współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowanego w Środowiskowym Hufcu Pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, ponieważ tylko okres uczestniczenia w kursie obsługi wózków widłowych, kursie na wychowawcę kolonijnego, kursie prawa jazdy i języka obcego uprawnia do pobierania renty, bowiem pozostałe zajęcia, w których uczestniczył M. C. nie powodowały uzyskania bądź uzupełnienia wiedzy, jak też nie dawały umiejętności i kwalifikacji zawodowych, wobec czego brak jest podstaw do przyznania prawa do renty rodzinnej za ten okres i renta w oparciu o art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z FUS jako świadczenie nienależne podlega zwrotowi.

Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 12 lipca 2011 r wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego M. C..

Sąd pierwszej instancji wyrokiem z dnia 13 czerwca 2012 r: I. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że E. C. nie jest zobowiązana zwrotu świadczenia z tytułu renty rodzinnej za okresy: od 1 września 2009 r do 30 września 2009 r, od 1 marca 2010 r do 31 marca 2010 r, od 1 maja 2010 r do 31 maja 2010 r i od 1 lipca 2010 r do 31 lipca 2010 r i odsetek za okres od 22 września 2009 r do 17 stycznia 2010 r; II. w pozostałej części odwołanie oddalił. Sąd Okręgowy wydał rozstrzygnięcie na podstawie następujących ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej.

Renta rodzinna po zmarłym 26 listopada 2006 r S. C. została od 1 września 2008 r przeliczona na rzecz M. C.. Od 18 sierpnia 2009 r do 31 lipca 2010 r uczestniczył on w projekcie (...) współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowanego w Środowiskowym Hufcu Pracy. W ramach projektu brał udział w następujących zajęciach: trening psychologiczny i doradztwo zawodowe 60 godzin, warsztaty wolontarystyczne 20 godzin, warsztaty bębniarskie 20 godzin, kurs języka obcego 80 godzin, kurs prawa jazdy 60 godzin, kurs obsługi wózków widłowych 87 godzin, szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy w urazach 20 godzin, kurs na wychowawcę kolonijnego 36 godzin. Uprawniony był obecny na wszystkich zajęciach, całość wsparcia uzyskanego przez M. C. jest udokumentowana, a jego stuprocentowa frekwencja wynika z list obecności. Zgodnie z założeniami projektu, uczestnik musiał brać udział we wszystkich zajęciach, bowiem były one ze sobą połączone. Zainteresowany mimo ukończenia kursu nauki jazdy nie przystąpił do egzaminu, gdyż ani (...), ani szkoła nie zorganizowały egzaminu, a szkoła przygotowująca do egzaminu prawdopodobnie już nie istnieje.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie poza żądaniem świadczenia za okres sierpnia 2010 r. Sąd wskazał, że zgodnie z art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.), do renty rodzinnej uprawnione są dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione. Stosownie do art. 68 ust. 1 ustawy, dzieci mają prawo do renty rodzinnej: 1) do ukończenia 16 lat; 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2. Zgodnie z art. 69 ustawy z dnia 7 września 1991 r o systemie oświaty, zadania zakresie kształcenia i wychowania młodzieży wykonują między innymi Ochotnicze Hufce Pracy. Dlatego warunek kształcenia się w szkole jest spełniony, jeśli dziecko uczestniczy w formach kształcenia i doskonalenia zawodowego organizowanego przez Ochotnicze Hufce Pracy.

Sąd wskazał, że poza sporem było to, że uprawniony od 18 sierpnia 2009 r do 31 lipca 2010 r był uczestnikiem projektu (...) współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego realizowanego w Środowiskowym Hufcu Pracy. Był obecny na wszystkich zajęciach wychowawczych. Spór sprowadza się do tego, czy wszystkie wyżej wymienione kursy, w których uczestniczył można uznać za formę kształcenia w rozumieniu art. 68 ustawy o emeryturach i rentach. W ocenie Sądu nie tylko okres uczestnictwa w kursie obsługi wózków widłowych, na wychowawcę kolonijnego, prawa jazdy i języka obcego stanowi formę kształcenia w rozumieniu art. 68 ustawy o emeryturach i rentach i uprawnia do pobierania renty. Zgodnie z projektem, uczestnik musiał brać udział we

wszystkich następujących po sobie zajęciach, bowiem były ze sobą połączone, co oznacza, że nie mógł wybrać sobie poszczególnych kursów.

Sąd podniósł, że kwalifikacje zawodowe to układ wiadomości i umiejętności koniecznych do wykonywania zadań zawodowych wynikających z opisu zawodu. Uznane przez ZUS szkolenia konkretyzują poszczególne zawody, jednak nieuznane jako forma kształcenia kursy i kursy uznane należy traktować jako całość, gdyż taka była idea projektu. Uprawniony musiał uczestniczyć w całym projekcie, nie mógł wybrać poszczególnych zajęć. Jak wynika z informacji Ochotniczego Hufca Pracy, projekt był tak zorganizowany, że uczestnik musiał odbyć wszystkie kolejno po sobie następujące zajęcia gdyż były one ze sobą połączone zasadniczą ideą kompleksowego wsparcia. Tak ułożone przez organizatora kursy, jako całość, miały na celu przygotowanie uczestników do wykonywania zawodu.

Uprawniony uczestniczył we wszystkich zajęciach od 18 sierpnia 2009 r do 31 lipca 2010 r i, zdaniem Sądu, wszystkie te zajęcia dawały mu układ wiadomości i umiejętności koniecznych do wykonywania zadań zawodowych, dlatego za ten okres należy uznać, że spełniona została przesłanka kształcenia się w szkole, o której mowa w art. 68 ustawy o emeryturach i rentach. Mając na względzie powyższe oraz na podstawie powołanych przepisów i na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt I. wyroku. W sierpniu 2010 r uprawniony nie wykazał, aby kształcił się, dlatego decyzja zobowiązująca do zwrotu nienależnie pobranej renty za ten okres jest prawidłowa, a odwołanie podlegało w myśl art. 477¹⁴ § 1 kpc oddaleniu.

Apelację od tego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., zaskarżając go częściowo, tj. w punkcie I. i zarzucając:

- 1) naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 138 oraz art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.),
- 2) sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez przyjęcie, że syn wnioskodawczyni w okresie czterech miesięcy, tj.: we wrześniu 2009 r, w marcu 2010 r, w maju 2010 r i lipcu 2010 r kształcił się i był uprawniony do renty rodzinnej.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji wskazane zostało, że orzeczenie wydane zostało w sprzeczności z treścią przedłożonych dokumentów, z których wynika, że M. C. w spornym okresie nie uczestniczył w kursach trwających miesięcznie co najmniej 30 godzin. Jak wynika z art. 69 ustawy z dnia 7 września 1991 r o systemie oświaty (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r Nr 256, poz. 2572 ze zm.), zadania w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży wykonują także Ochotnicze Hufce Pracy. Warunek kształcenia w szkole, o którym mowa w art. 68 ustawy o emeryturach i rentach należy więc uznać za spełniony, gdy dziecko uczestniczy w pozaszkolnych formach kształcenia i doskonalenia prowadzonych przez Hufce Pracy.

Apelujący podniósł, że w myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia MEiN z dnia 3 lutego 2006 r w sprawie uzyskiwania i uzupełniania przez osoby dorosłe wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych (Dz. U. z 2006 r Nr 31, poz. 216), uzyskiwanie i uzupełnianie przez osoby dorosłe wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych odbywa się w pozaszkolnych formach kształcenia takich jak kursy, kursy zawodowe, seminaria i praktyki zawodowe. Kurs stanowi pozaszkolną formę kształcenia o czasie trwania nie krótszym niż 30 godzin edukacyjnych, której ukończenie umożliwia uzyskanie lub uzupełnienie wiedzy ogólnej, umiejętności lub kwalifikacji zawodowych, realizowanych zgodnie z programem nauczania przyjętym przez organizatorów kształcenia. Zgodnie zaś z przepisami § 1 rozporządzenia, przez pojęcie kwalifikacji zawodowych należy rozumieć układ wiadomości i umiejętności niezbędnych do wykonywania zadań zawodowych wynikających z opisu zawodu. Biorąc zatem pod uwagę te kryteria, w okresie którym M. C. był uczestnikiem kursu obsługi wózków widłowych, na wychowawcę kolonijnego i języka obcego, uprawniony był do pobierania renty rodzinnej. Sąd pierwszej instancji

bezzasadnie przyjął, że projekt (...), realizowany w Środowiskowych Hufcu Pracy, należy uznać za formę kształcenia o której mowa w art. 68 ustawy emerytalno-rentowej, gdyż ideą realizowanego projektu był stu procentowy udział we wszystkich, następujących po sobie zajęciach.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja Zakładu nie zasługuje na uwzględnienie, niezależnie od oceny merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy w zakresie definicji pojęcia „nauki w szkole”.

Zważyć należy, że renta rodzinna, której zwrotu domaga się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, przyznana została synowi E. M. C., od daty śmierci G. C., tj. od 26 listopada 2006 r.

M. C. urodził się (...), ukończył 18 lat w dniu (...), a więc w chwili śmierci ojca i w dacie ustalenia prawa do renty rodzinnej był pełnoletni. Złożone przez niego przy wniosku o rentę rodzinną upoważnienie dla matki dotyczyło jedynie złożenia przez matkę w jego imieniu wniosku o rentę rodzinną i przesyłania renty rodzinnej na rachunek bankowy matki. Tak więc osobą uprawnioną do pobierania renty był tylko M. C., a nie jego matka E. C.. Do M. C. powinien organ rentowy kierować wszystkie decyzje dotyczące przyznanej mu renty rodzinnej.

Stosownie do art. 138 1 ustawy o emeryturach i rentach Z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.), osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu (ust. 1). Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się: 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania; 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia (ust. 2). Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu (ust. 3).

Nie ma wątpliwości przy interpretacji powyższego przepisu, że osobą, od której można żądać zwrotu nienależnego świadczenia (pod warunkami wskazanymi w tym przepisie) jest osoba pobierająca świadczenie, to jest osoba, której ustalone zostało prawo do świadczenia. Żądanie zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia od osoby innej, niż wskazana w decyzji organu rentowego jako pobierająca świadczenie, jest możliwe tylko wtedy, gdy wypłata świadczenia nastąpiła z przyczyn niezależnych od organu rentowego.

Z powyższych względów nie ma podstaw, aby zmienić zaskarżony wyrok i w konsekwencji ustalić, że do zwrotu świadczenia zobowiązana jest E. C., która nie jest stroną uprawnioną do renty rodzinnej. Dlatego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację jako bezzasadną.